

den, yksittäisten kirjanlukujen ja vihreiden järjestöjen juhluvuosina toimitettujen lyhyiden historiikkien lisäksi kuva vihreistä on perustunut lähinnä tilasto- ja uutismateriaaliin. Delwit'n ja De Waelen toimitusta lähinnä vastaavia ovat jo vanhentunut Sara Parkinin *Green Parties: An International Guide* (1989) ja hieman uudempi Ferdinand Müller-Romelin *Grüne Parteien in Westeuropa* (1993), jonka takaa löytyy kuitenkin laajempi teos jo 1980-luvulta.

20–30 vuotta on riittävän pitkä aika, jotta voidaan oikeutetusti puhua vakiintuneesta poliittisesta liikkeestä. Vakiintumisen yhtenä merkinä voidaan pitää hallitusvastuun ottamista tai saamista vuodesta 1995 alkaen. Myös tutkijat ovat alkaneet kiinnostua vihreästä liikkeestä. Vuonna 1997 ilmestyi Michael O'Neillin *Green Parties and Political Change in Contemporary Europe: New Politics, Old Predicaments* ja vuonna 1999 *Les Partis verts en Europe*. Kirjan toimittajat Pascal Delwit ja Jean-Michel De Waele ovat belgialaisia politiikan tutkijoita. Molemmat työskentelevät Brysselin yliopistossa ja johtavat yhdessä poliittisten puolueiden tutkimuskeskusta. Delwit on aiemmin tutkinut muun muassa ranskalaista äärioikeistoa (*L'Extrême Droite en France et en Belgique*, Complexe 1998), De Waelen artikkelituotanto käsittelee mm. Belgian vihreitä, Itä-Euroopan postkommunistista vasemmistoa ja paneurooppalaisuutta.

Les Partis verts en Europe, koostuu 13 artikkelista, joissa on periaatteessa tarkoitus kartoittaa vihreän liikkeen tila koko maantieteellisessä Euroopassa Atlantilta Uralille. Toimittajien, Delwit'n ja De Waelen, lisäksi kirjoittajina on kymmenen politiikan tutkijaa Euroopan eri maista. Valmiista kirjasta kuitenkin näkyy, että se pohjautuu Brysselin yliopiston järjestämään vihreiden puolueiden kollokviioon lokakuussa 1998, jossa ei ollut tutkijoita ihan Euroopan joka puolelta. Belgian vihreät puolueet, Agalev ja Ecolo, saavat laajaa huomiota, samoin Ranska. Sen sijaan Itä- ja Keski-Euroopan värikäs puoluetilanne käydään läpi yhdessä laajassa luvussa. Kokonaan käsittelemättä jäävät Pohjoismaat (!), Itävalta ja myös Sveitsi – siitä huolimatta, että Ranskan vihreille tärkeä Cohn-Bendit on ollut keskeinen henkilö myös Sveitsissä. Välimeren maista ainoa erillistarkasteluun otettu on Italia. Oman lukunsa saa myös vihreiden toiminta Euroopan parlamentissa. Sitä lähestytään dokumentoiden vihreiden eurooppalaiset yhteistyöjärjestöt (CEPV – GVPE – FEPV) ja niiden sääntömuutokset.

Teos keskittyy nimenomaan puolueeksi järjestäytyneisiin vihreisiin. Kirja kertoo puolueiden vaiheet, pohdii vihreiden menestyksen rajoja, puolueiden kokoa ja kehityskaarta. Liikkeenä toimivat vihreät on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Ylimääräisen motivaation on varmasti antanut vihreiden viimeaikainen nousu hallitusvastuuseen neljässä Euroopan maassa (Suomi, Italia, Ranska, Saksa) kirjan ilmestymisajankohtaan mennessä. Sitten vihreä hallitusapuoli on tullut vielä kahteen maahan (Belgia, Georgia).

Pascal Delwit & Jean-Michel De Waele (1999): *Les Partis verts en Europe*. Éditions Complexe, Bruxelles, 261 s.

Les Partis verts en Europe on kokonaiskatsaus Euroopan nuorimpaan puolueperheeseen, vihreisiin. Vihreät ovat ainoa viime vuosisadalla syntynyt puolueperhe, joka on elänyt vuosituhannen vaihteen yli. Vastaavia yleisesityksiä on vihreistä tehty varsin vähän. Vaihtoehtoliikkeitä, myös vihreitä, on tutkittu paljon, mutta puolueina liike on niin nuori, että niiden vaiheita analysoivaa kirjallisuutta ei ole juurikaan ehditty laatia. Myöskään vihreiltä vaikuttajilta ei juuri ole kertynyt muistelmatyypistä materiaalia. Joidenkin artikkeleil-

Itä-Euroopan tilanteeseen ja puoluekarttaan perehtymättömälle lukijalle mielenkiintoisin esittely on De Waelen yhteen lukuun kokoama katsaus postsosialistisen Euroopan vihreistä. Näiden maiden politiikkaa ei juurikaan ole saatu seurata tiedotusvälineistä. Ilmenee, että vihreällä liikkeellä ja ympäristöjärjestöillä on ollut merkittävä rooli Itä-Euroopan uusien poliittisten järjestelmien muotoutumisessa, mutta Ukrainaa ja Georgiaa lukuunottamatta varsinaiset vihreät puolueet ovat jääneet lyhytaikaisiksi ja vaille vaikutusvaltaa. Ne ovat joko täysin marginaalisia tai suurten koalitioiden pieniä osia. Itä-Euroopan puoluepoliittinen tilanne on ollut epävakaata. Puolueita on tullut ja mennyt ja niiden toiminta on ollut ailahtelevaa. Näin laajassa perspektiivissä yhteen lukuun tiivistetty tarkastelu jää välttämättä fragmentaariseksi luetteloinniksi, jota taulukointi tosin onnistuneesti tiivistää.

Puoluekohtaisella tarkastelulla on silläkin oma kiinnostavuutensa, mutta vain toistaiseksi. Tällainen tieto ja siitä vedetyt johtopäätökset vanhenevat auttamattomasti viimeistään kahdessa vaalikaudessa. Tässä ilmenee luokittelevalla tutkimuksella – melkeinpä tilannekatsauksella – tyyppillinen likinäköisyyden ongelma: vaikka kirjan julkaisemisesta on tuskin vuotta, monet huomiot ovat jo menettäneet todistusvoimansa. Tällainen on esimerkiksi havainto vihreiden kannatuksen taitumisesta. Vuoden 1998 loppuun asti tilastot osoittivat, että vihreiden kannatus on kaikkialla saavuttanut huipunsa viimeistään edellisellä vaalikaudella 1990-luvun alussa. Kahtena viime vuotena vihreät ovat kuitenkin mittaauttaneet tähän asti suurimman vaalikannatuksensa ainakin Englannissa ja Suomessa. Vihreiden poliittinen luotto näytti vuonna 1998 rajoittuvan ympäristöasioihin. Joschka Fischerin ja Osmo Soininvaaran ministeriksi nimittämisen jälkeen tilanne on muuttunut.

Suhtautuisin tekijöitä varovaisemmin myös havaintoon vihreiden ja perinteisen vasemmiston yhdentymisestä. Neljässä maassa hallitusvastuuseen nousseet vihreät näyttävät liittoutuvan perinteisen vasemmiston kanssa. Monessa maassa, esimerkiksi Ranskassa, kuulusasta ”ei oikealla eikä vasemmalla” -iskulauseesta on luovuttu, kun se on aiheuttanut kynnyksen joko parlamenttiin tai hallitukseen pääsulle. Vaikka kaikki Länsi-Euroopan hallitukset, joissa vihreät ovat mukana, ovat nimenomaan sosialistivetoisia, vihreiden vasemmistolaistumisesta puhuminen perinteisen oikeisto – vasemmisto -jaottelun nimissä on kuitenkin liioittelua. Koko Euroopassa perinteiseen oikeistoon rinnastuvia vihreitä puolueita on hyvinkin runsaasti. Sielläkin, missä vihreät ja sosialistit muodostavat ohjelmallisen koalition (Ranska), vihreä puolue on jatkuvasti joutunut kilpailemaan muiden vihreiden listojen kanssa. Itä-Euroopasta löytyy suomalaisesta näkökulmasta todella ”omituisia” vihreitä puolueita, äärioikeistolaisia vihreitä, johon ryhmään kirjassa luetaan Länsi-Euroopasta vain edesmennyt Suomen ekologinen puolue.

Maakohtaisten puolue-esittelyjen lisäksi kirjassa on kolme kokonaistarkasteluun pyrkivää teorialukua: Paul

Lucardien vihreiden puolueiden typologia, Peter Mairin kokonaiskatsaus vihreään liikkeeseen ja Daniel-Louis Seilerin mielenkiintoinen tulkinta vihreistä taloudellis – territoriaalisena liikkeenä. Mairin ja Seilerin tarkastelut muodostavat kirjan kiintoisimman ja kestävimmän annin. Paul Lucardien ehdotus vihreiden puolueiden luokittelemiseksi on puhtaasti spatiaalisen-funktionaalinen eikä kovin mielenkiintoinen tai omaperäinen. Lucardien mallissa Euroopan vihreät puolueet luokitellaan maantieteellisiin ryhmiin ja sen mukaan, millainen asema ja vaikutusmahdollisuus näillä on omassa puoluejärjestelmässään.

Peter Mair tekee artikkelissaan kokonaisarviota vihreän liikkeen tähänastisesta menestyksestä ja tulevaisuuden näkymistä. Arvio on kaksitahoinen. Jos tarkastellaan vihreiden hyväksyttävyyttä äänestäjien mahdollisena valintana, liikkeen asema on vahva ja etenevä. Vihreille ei ole syntynyt vastaliikettä. Pieni Sveitsin autoilijoiden puolue (SAP) on ilmeinen anomalia. Tässä mielessä Mair ennustaa vihreille entistä merkittävää poliittista roolia. Kun poliittinen polarisoituminen on vähitellen irronnut perinteisestä vasemmisto – oikeisto -akselista (sosialistinen – ei-sosialistinen), vihreiden puolueiden uskottavuus on lisääntynyt. Mair pitää vihreitä uuden polarisaation (materialistinen – postmaterialistinen) puhtaimpana esimerkkinä. Puhtaasti vaalikannatuksella mitattuna vihreät ovat kuitenkin olleet marginaali-ilmio. Puolueet ovat pieniä, heterogeenisiä ja monissa maissa ne kilpailevat myös keskenään. Mahdollinen maksimikokokin on jo saavutettu. Ollaan siis kaukana menestyskertomuksesta.

Daniel-Louis Seiler suhteuttaa vihreää liikettä eri puolueperheiden taustalla oleviin vastakkainasetteluihin. Tarkastelussa käytetään Ronald Inglehartin ja Stein Rokkanin luokituksia. Rokkan on erottanut neljä perinteistä vastakkainasettelua, joilla puolueiden muodostuminen selittyy. Inglehart on korostanut, että Rokkanin neljä lohkeamaa antavat selityksen kaikille uusillekin puolueille, vihreitä lukuunottamatta. Vihreät edustavat kokonaan uutta linjaa, jolla ei ole edeltäjiä. Inglehart onkin tunnistanut tässä uuden irtaantumisen, viidennen vastakkainasettelun. Seiler lähtee Inglehartin pohjalta mielenkiintoiseen pohdintaan: mikä onkaan vihreän liikkeen synnyttänyt vastakohtaisuus? Inglehartin mukaan vihreän liikkeen taustana ei ole 1970-luvun luonnonsuojelun ja ympäristötietoisuuden nousu. Vuosittaisen poliittisen puoluejärjestelmän sulaminen alkoi jo vuoden 1968 opiskelijaliikehännän uudesta vasemmistosta. Siinä nousi esiin uuden tyyppinen poliittinen sukupolvi, jonka sosiaalinen ja poliittinen konteksti oli aivan uusi, postmaterialistinen. Tässä jaottelussa sekä perinteinen oikeisto että vasemmisto ryhmittäytyivät materialistisiksi. Ronald Inglehart on myös yrittänyt osoittaa antimaterialistisen poliittisen ryhmän olemassa olon laajoilla kyselytutkimuksilla ja onnistunutkin siinä. Tässä vasemmisto – oikeisto -luokittelussa ääripäin ovat näyttäytyneet oikeistopopulistinen xenofobia (materialistisena) ja vihreä liike (postmaterialistisena).

Seiler löytää artikkelissaan vihreiden syntyä selittäviä tekijöitä kaikista muistakin Rokkanin vastakkainasetteluista. Erityisen selittäviä ovat sosialismi – kapitalismi tai omistaja – työläinen -jaottelut sekä skandinaaviset agraaripuolueet synnyttänyt taloudellis-territoriaalinen (keskus – periferia) -vastakkainasettelu, joka Seilerin mielestä kuvaa vihreitä parhaiten. Jopa niin hyvin, että puolueyhmän voisi hänen mielestään

nimetä taloudellis – territoriaalisen ristiriidan synnyttämäksi. Vanha kaupunki – maaseutu asetelma on muuttunut muotoon markkinat – luonto. Näin vihreiden juuretkin on onnistuttu vetämään sata vuotta taaksepäin.

SULEVI RIUKULEHTO
